

Marieberg undantagsstugan som blev fattigstuga Nedtecknad av Birgit Hugsén

1902 får fastigheten Bergatorp 1:2 Marieberg lagfart och benämnes "Lägenhet i Bergatorps ägor".

Då hade tidigare ägaren till Bergatorp, nämndemannen Karl Gustaf Pettersson, avstyckat mark nära bostadshuset vid Bergatorp.

Troligen hade huset varit byggt tidigare, men registrerades 1902, med en tomt på 6900 kvm plus 3370 kvm utmed sjön Långhalsen troligen för vedbrand och fiske.

Pettersson och hustrun Mathilda Maria bor här till oktober 1908 när de flyttar till Stensund.

Kommunen har nu tillsammans med Farneby slöjdförening köpt Marieberg för att bedriva fattighus.

Man kan undra varför man beslöt att ha fattighuset där med tanke på att det bara fanns en spång över Tovsundet. Hur tog sig de gamla hit? Det är ganska långt att gå för någon som är gammal och skröplig. Och tänk alla transporter av avlidna som forslades med häst och vagn av bl.a August Carlsson i Vevelsund, hela vägen förbi Vevelsund och Farneby till Kyrkan.

Redan i november samma år flyttar "fattighjonet" Johanna Andersson in, född 1838, hon hade då tidigare varit inhysesjon vid Almudden.

Arbetaren Karl Erik Eriksson och hans hustru Klara f. Larsson flyttade också in liksom tvillingsystrarna Elvira och Ebba Dalin 1883 födda i Husby-Oppunda. De kom från Stora Stentorp där de varit pigor och fortsatte troligen med detta arbete även här för det fanns ingen föreståndarinna här då och de övriga som flyttar in står som fd., vilket de inte gör.

Det var de första som flyttade in.

Totalt bodde här 40 - 50 personer under åren 1908 - 1937 då fattigstugan läggs ner eftersom det inte verkar finnas någon kvar och att det kanske inte längre fanns något behov för några att bo på fattighuset.

De äldre ville nog hellre bo på Bettna ålderdomshem.

Öden som har berört är bl.a Familjen Österberg där pappan i familjen är rättare vid Vrena Gård. Han insjuknar 1911 och familjen får flytta till Fattighuset med sina små barn födda 1901, 1905, 1906 och 1911.

Pappan dör i början av 1912 och familjen flyttar till Tunaberg. Man undrar hur det gick för den familjen.

I november 1915 kom pigan vid Ilända med sin oäkta dotter född i april 1915, mamman flyttar till Årdala 1919. Hur kände mamman sig som fick lov att lämna sin lilla dotter kvar? Dottern flyttar till Bettna 1922 - 7 år gammal fick hon bli lillpiga eller vad?

Historien upprepar sig, flera kvinnor flyttar hit med sina oäkta barn.

Karolina Andersdotter som flyttade hit 1920 hade tidigare bott vid Sjölund en backstuga i utkanten av Vevelsunds ägor vid sjön Långhalsen tillsammans med Jonas Jonsson båda benämnda "fattighjon". Jag vet genom Astrid Wevel att hon hjälpte till med tvätt och hushållsgöromål vid Vevlsund, men man undrar om de överlevde.

Karolina som kallades "Kuckelina" som enligt "folkmun hade sju barn med olika karlar. Men bara sonen Karl Oskar som är yngst bor kvar där och jobbar på sågen i Vrena tills han och en dräng vid Berga gick igenom isen och drunknade. Viken i Långhalsen kallas än i dag för Kuckelinaviken.

Av de föreståndarinnor som tjänstgjort här verkar Elisabet Mattson vara den första. Hon ersätts av frånskilda Britta Elisabet Eriksson som "är i äktenskapet genom kyrklig vigsel förenad med arrendatorn Erik Eriksson. Frånskild genom domstol laga kraft vunna utslag 10/11 1919". Hon kom hit med döttrarna Anna och Laila som var i tioårsåldern.

Sista föreståndarinnan är fröken Blomberg som kom 1921 och stannar kvar tills hemmet läggs ner. År 1925 blev det stor uppståndelse i byn när hennes dotter dök upp. Folket häromkring upplevde dottern som "lite tafatt".

Fattigstugan var nog inte så stor, för någon gång på 30-talet skulle en utbyggnad ske, man hade stora planer på utbyggnaden.

August Carlsson, Vevelsund som var med i fattignämnden har berättat att landshövding Sederholm kom hit och tittade på ritningarna som man hade gjort, men han ansåg att det skulle bli för stort och drog ett streck över ritningen med orden "stugan skall av här" därför sitter inte dörren mitt på huset.

I vart fall så byggdes huset ut med en våning och en vind som är halvplan. Varför inte längda huset och slippa trapporna? Inomhus reveterades och tapetserades väggarna och en 1 meter hög panel (fattigstugulist) sattes upp. Nu blev det 5 rum och kök. Undrar hur de bodde i dessa rum.

August Carlsson berättade också om en episod när han åkte förbi gick en gumma på vägen och grät för det hade kommit en ny föreståndarinna som hade hittat pannkakor med fosformos (ett vanligt råttgift som användes på 1800 och början på 1900 talet) som var utlagda i en skrubb och det hade hon slängt till grisen som därefter hade dött.

1937 läggs ålderdomshemmet Marieberg ner och blir till barnkoloni några somrar, troligen för barn från Norrköping.

1941 hyr kommunen ut delar av huset till Alma och Karl Johansson som drivit gården llända och Almas mor Johanna Matilda Karlsson. Det största rummet på nedre botten är låst, för där förvaras möbler från ålderdomshemmet fram till 1947 då det hålls auktion och Marieberg säljs till Tyra och Gustav Johansson

1956 flyttar deras son Ingvar Sebrant med hustru Kerstin och barnen Barbro, Staffan och Ulla in. De bor här till deras nya villa i Vrena är klar 1959.

Då är Gustav död och Tyra har flyttat till Almen

Tomten vid Långhalsen styckades av i mitten på 1950-talet och blev till fyra sommarstugetomter.

1960 köper min svärmor Helga Hugsén Marieberg och flyttar hit med sönerna Mats och Tomas.

När hon vill sälja 1969 köper vi huset av min svärmor Helga och sedan dess har vi bott här. Våra två barn är födda och har vuxit upp här.

Vi har genom åren rustat upp huset och tagit bort all revetering* eftersom det hade spruckit och murbruket rasade bakom tapeterna om man stängde dörrarna för hårt.

- Revetring = eller rappning är en teknik för att klä en trävägg, först med ett fästmedel, vanligen träpluggar, vassmattor eller ståltrådsnät, och därpå med puts.